

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۲۹۰۷۷

**بررسی اثر تغییر نرخ سود سپرده‌های بانکی بر متغیرهای کلان اقتصادی
به روش پویای سیستمی**

پایان‌نامه ارائه شده به گروه اقتصاد دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی
دانشگاه شهید بهشتی

برای دریافت دانشنامه کارشناسی ارشد در رشته
برنامه‌ریزی سیستم‌های اقتصادی

توسط
الهام خیراندیش

استاد راهنما
دکتر سید محمدعلی کفایی

۱۳۸۸/۱۰/۲۷

شهریور ماه ۱۳۸۸

موسسه مطالعات و تحقیقات علمی بزرگ
تهران

۱۲۹۵۶۶

تقدیرم به پدر و مادر عزیزم

دو فرشته‌ای که همیشه آغوششان پرمهره

دستانشان گرم

و چشمانشان نگران است.

برگ تأییدیه پایان نامه

عنوان پایان نامه: بررسی اثر تغییر نرخ نرخ سود سپرده‌های بانکی بر متغیرهای کلان اقتصادی. به روش پویای سیستمی

نام دانشجو: الهام خیراندیش

دوره: کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی سیستم‌های اقتصادی

این پایان نامه در جلسه ۱۳۸۸/۶/۲۳ با نمره ۱۹ و درجه عالی مورد تأیید اعضای کمیته پایان نامه متشکل از استادان زیر قرار گرفت:

دکتر سید محمدعلی کفایی

استاد راهنما

امضاء

دکتر علی اکبر عرب مازار

استاد مشاور

امضاء

دکتر پرویز داودی

استاد ناظر

امضاء

اذعان

این پایان نامه توسط اینجانب در دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی در فاصله زمانی آبان ماه ۱۳۸۷ تا شهریورماه ۱۳۸۸ نگارش و تدوین گردیده است. مطالب این پایان نامه یا بخشی از آن برای دریافت هیچ مدرک دیگری به این دانشگاه یا دانشگاه‌های دیگر ارائه نشده است.

الهام خیراندیش

شهریورماه ۱۳۸۸

امضاء

سپاسگذارم؛

خداوند بزرگ که هر چه دارم در سایه لطف و عنایت اوست.

استاد عزیز جناب آقای دکتر کفایی که زبان از بیان لطف و همراهی ایشان ناتوان است و بی شک این پایان نامه بدون کمک‌ها و مساعدت‌های علمی ایشان بی اعتبار.

استاد گرامی جناب آقای دکتر عرب‌مازار که زحمت مشاوره این پایان نامه را پذیرفتند و استاد ارجمند جناب آقای دکتر داودی که با دقت نظر خود بر بار علمی کار افزودند.

و جناب آقای دکتر مشرفی که با مساعدت‌های خود نقش بسزایی در پیشبرد علمی کار ایفا نمودند.

همچنین؛

برادرانم، سیاوش و سیامک عزیز

و

دوست بسیار خوب و مهربانم، سرکار خانم شعله باقری.

در اینجا جا دارد از تمام دوستان و همکلاسی‌های عزیزم به خاطر تمام روزهای زیبایی که در کنار هم ساختیم و همچنین از خانم‌ها عباسی، مرنندی و همچنین سرکار خانم والی که همواره با مهربانی در کنارمان بود هاند، تشکر و سپاسگذاری نمایم.

عنوان: بررسی اثر تغییر نرخ سود سپرده‌های بانکی بر متغیرهای کلان اقتصادی به روش پویای سیستمی

دانشجو: الهام خیراندیش

استاد راهنما: دکتر سید محمدعلی کفایی

دوره: کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی سیستم‌های اقتصادی

تاریخ ارائه: شهریورماه ۱۳۸۸

چکیده

یکی از عوامل مهم توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری است. عوامل متعددی از قبیل متغیرهای پولی و مالی، سیاسی و ساختاری بر فرآیند پس‌انداز و سرصایه‌گذاری در هر کشور تأثیر دارند. بازارهای مالی نیز به نوبه خود نقش تعیین‌کننده‌ای را در دستیابی به سطح سرمایه‌گذاری بالاتر و در نتیجه رشد و توسعه اقتصادی ایفا می‌کنند. تحقیق حاضر به بررسی اثر تغییر نرخ سود سپرده‌های بانکی به عنوان یکی از متغیرهای اصلی بازارهای مالی بر متغیرهای کلان اقتصادی از جمله سرمایه‌گذاری، تولید ناخالص داخلی و اشتغال پرداخته و با بررسی اثر نرخ سود بانکی بر سطح سپرده‌گذاری در بانک‌ها و در نهایت بر تحولات بازارهای دارایی، به برآورد تابع تورم می‌پردازد. در پایان نیز به این نتیجه می‌رسد که رابطه نرخ سود بانکی و سرمایه‌گذاری، تولید ناخالص داخلی و اشتغال منفی است و یک رابطه مستقیم میان نرخ سود بانکی و تورم وجود دارد.

کلمات کلیدی: نرخ سود، نرخ بهره، متغیرهای کلان اقتصادی، سرمایه‌گذاری، روش پویای سیستمی

فهرست مطالب

مقدمه

۱۰	تبيين و اهميت موضوع -
۲	هدف از انجام تحقيق ... -
۴	روش تحقيق و گردآوری داده‌های آماری
۵	فرضیه‌های تحقيق
۵	سابقه تحقيق
۶	ساختار تحقيق
۸	

فصل اول؛ مبانی نظری و پایه تئوریک طرح

۱۰	۱-۱- بازارهای مالی، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری
۱۱	۲-۱- بازارهای دارایی و تورم
۲۲	

فصل دوم؛ ساختار مدل کلان اقتصاد ایران

۲۶	۱-۲- بخش واقعی اقتصاد
۳۳	۲-۲- بخش پولی اقتصاد
۳۵	۳-۲- روابط ساختاری
۳۷	۲-۳-۱- تابع سرمایه‌گذاری بخش خصوصی
۳۷	۲-۳-۲- تابع تولید ناخالص داخلی
۴۰	۲-۳-۳- برآورد تابع اشتغال نیروی کار
۴۳	۲-۳-۴- برآورد تابع شاخص قیمت دارایی‌های واقعی و مالی
۴۵	۲-۳-۵- برآورد تابع تورم
۴۷	

۴-۲- رابطه ارتباطی ۴۸

۴-۲-۱- برآورد تابع حجم سپرده‌های بانکی ۴۹

۵۲

فصل سوم؛ طراحی مدل اقتصاد کلان ایران به روش حسیستی

۳-۱- بخش واقعی اقتصاد ۵۴

۳-۲- بخش پولی اقتصاد ۵۶

۳-۳- فرآیند اجرای شبیه‌سازی ۵۸

۳-۳-۱- انتخاب گام زمانی مناسب: ۵۸

۳-۳-۲- تعیین اعتبار مدل ۶۰

۷۰

فصل چهارم؛ آزمون فروض و نتیجه‌گیری

اعمال سناریو اول ۷۳

اعمال سناریوی دوم ۷۷

اعمال سناریو سوم ۸۱

نتیجه‌گیری ۸۵

۸۷

فهرست منابع

۹۰

پیوست

مقدمه

تبیین و اهمیت موضوع

دستیابی به نرخ رشد اقتصادی بالاتر، کنترل تورم و کاهش بیکاری، از جمله دغدغه‌هایی هستند که اکثر دولت‌ها برای افزایش رفاه جامعه و رشد و اعتلای کشور، با آن روبرو می‌باشند و بر حسب درجه‌ای از اهمیت و ضرورتی که در شرایط زمانی مختلف وجود دارد، سیاست‌های اقتصادی متفاوتی را در پیش گرفته و گاه برای دستیابی به یکی از این اهداف، سایر اهداف را نیز فدا می‌کنند.

یکی از عوامل مهم توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری در زمینه‌های مختلف تولیدی و خدماتی است. سرمایه‌گذاری یکی از اجزاء مهم اقتصاد کلان و یکی از ضروریات اساسی در پیشرفت اقتصادی هر کشور است و دستیابی به نرخ رشد مطلوب نیاز به سرمایه‌گذاری دارد. افزایش در سرمایه‌گذاری می‌تواند منجر به افزایش بنیه اقتصادی کشور، کاهش واردات، افزایش ذخایر ارزی و حرکت سریع‌تر به سوی پیشرفت اقتصادی گردد.

عوامل متعددی از قبیل متغیرهای پولی و مالی، سیاسی و ساختاری بز فرآیند سرمایه‌گذاری در هر کشور تأثیر دارند. این در حالی است که پژوهش‌های متعددی که در زمینه نظریه‌ها و الگوهای سرمایه‌گذاری از سوی پژوهشگران و متخصصان اقتصادی صورت گرفته به طور عمده، مربوط به اقتصادهای پیشرفته‌ای است که اتکاء آنها به اقتصاد بازار از ویژگی‌های بارز آنها است. در صورتی که اقتصاد کشورهای در حال توسعه، عمدتاً دارای مشکلات ساختاری اقتصادی بوده که این امر کاربرد نظریه‌های کلاسیک اقتصادی را در این کشورها با مشکل روبرو می‌کند.

لذا اقتصاددانان کشورهای در حال توسعه ناگزیر از توجه به این تفاوت‌ها و نیز شناخت ویژگی‌های اقتصادی کشور خود و ارائه نظریه‌ها و الگوهای منطبق با شرایط اینگونه اقتصادها هستند. از سویی بر اساس مطالعات صورت گرفته در کشورهای در حال توسعه، سرمایه‌گذاری خصوصی نقش بزرگ‌تری را نسبت به سرمایه‌گذاری بخش عمومی در تعیین رشد اقتصادی بازی می‌کند.

بازارهای مالی نیز به نوبه خود نقش تعیین‌کننده‌ای را در دستیابی به سطح سرمایه‌گذاری بالاتر و در نتیجه رشد و توسعه اقتصادی ایفا می‌کنند. در عمل یک نظام مالی کارا امکان جمع‌آوری و هدایت پس‌اندازها را از منابع مختلف به سمت فعالیت‌های تولیدی ایجاد می‌کند و با ایجاد امکان معامله برای عرضه‌کنندگان وجوه (پس‌اندازکنندگان) و

تقاضاکنندگان وجوه (سرمایه‌گذاران)، به پس‌اندازکنندگان این امکان را می‌دهند که پس‌اندازها را بر اساس اولویت به پروژه‌هایی که بیشترین بازدهی را دارند تخصیص دهند. در نتیجه سیستم مالی یکی از مهم‌ترین عوامل گسترش زمینه‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری در اقتصاد است و از طریق انباشت سرمایه و تخصیص بهینه آن، رشد اقتصادی را متأثر می‌سازد.

بازارهای مالی متشکل از دو بازار پول و سرمایه می‌باشند که وظیفه کاهش ریسک و انتقال وجوه بین عرضه‌کنندگان (پس‌اندازکنندگان که به دنبال بیشترین بازدهی و کمترین ریسک هستند) و متقاضیان وجوه را دارند. در نتیجه، این بازارها دو وظیفه اصلی هدایت وجوه مالی به مولدترین سرمایه‌گذاری‌ها (وظیفه تخصیص منابع) و اطمینان از وجود یک جریان بازدهی به اندازه کافی مناسب برای تأمین‌کنندگان مالی (وظایف حمایتی) را دنبال می‌کنند.

بازار پول همان بازار وجوه کوتاه‌مدت است که وظیفه پاسخگویی به تقاضای وجوه کوتاه‌مدت بخش خصوصی و بخش دولتی را بر عهده دارد. فعالان این بازار در درجه اول، افراد یا واحدهای دارای مازاد نقدینگی هستند که عموماً از طریق سیستم بانکی منابع مورد نیاز واحدهای اقتصادی دیگر را در اختیارشان قرار می‌دهند. مهم‌ترین وظیفه این بازار، ایجاد تسهیلات برای واحدهای اقتصادی جهت رفع نیاز نقدینگی کوتاه‌مدت و نیز تأمین سرمایه در گردش واحدهای اقتصادی می‌باشد.

بازار سرمایه، بازار دادوستدهای بلندمدت مالی (مطالبات مالی با سررسید بیش از یک سال) می‌باشد و متشکل از دو بازار اولیه و ثانویه است. در بازار اولیه منتشرکنندگان اوراق بهادار اقدام به فروش آن می‌کنند و دلیل اصلی وجود آن، بازار ثانویه است که در آن اوراق بهاداری که قبلاً منتشر شده مورد معامله قرار می‌گیرد. بازار ثانویه متشکل از بازار سازمان‌یافته بورس اوراق بهادار و بازار خارج از بورس است.

بنابراین، بخش مالی و کارایی آن در هر اقتصادی نقش مؤثری در تشکیل پس‌انداز بخش خصوصی، تأمین مالی فعالیت‌های تولیدی و حتی کسری بودجه دولت دارد. از آنجا که بازار سرمایه در کشور ما بسیار کوچک است و کارایی زیادی ندارد، این تنها بانک‌ها هستند که با جمع‌آوری وجوه در دست مردم و اعطای تسهیلات می‌توانند بخشی از سرمایه

لازم برای سرمایه‌گذاران را تأمین کنند. بنابراین به باور برخی، افزایش نرخ سود بانکی می‌تواند به افزایش حجم سپرده‌های بانکی منجر شده و از این رهگذر، توانایی بانک‌ها برای اعطای تسهیلات افزایش یابد. از آنجا که افزایش منابع در دسترس برای سرمایه‌گذاران یکی از عوامل مؤثر برای افزایش سرمایه‌گذاری است، بنابراین افزایش نرخ سود بانکی می‌تواند به افزایش سرمایه‌گذاری در کشور کمک کند. از طرف دیگر از آنجا که نرخ سود بانکی می‌تواند به عنوان هزینه فرصت سرمایه‌گذاری به شمار آید، بنابراین و بنا بر نظریه‌های مختلف اقتصادی دارای اثر منفی بر سطح سرمایه‌گذاری است.

با توجه به توضیحات داده شده تا اینجا، سؤال اصلی این است که با توجه به شرایط اقتصاد ایران به عنوان یک کشور در حال توسعه با بازارهای مالی تکامل نیافته، مشکل سرمایه‌گذاری (جدای از فاکتورهای دیگری که در این تحقیق نمی‌گنجد)، ناشی از هزینه فرصت بالای سرمایه‌گذاری است و یا کمبود منابع سرمایه‌گذاری؟ آیا با کاهش نرخ سود بانکی به تولید و اشتغال کمک می‌شود و یا بالعکس با افزایش تقاضای پول و خارج کردن منابع از بانک‌ها و سرازیر کردن آنها به سایر بازارهای درآمدزا از دید مردم (نظیر سوداگری مسکن، زمین، طلا و ارز) مانعی دیگر در سر راه سرمایه‌گذاران قرار داده و تورم نیز بیشتر تشدید می‌گردد. به عبارت دیگر مسئله اصلی این تحقیق، چگونگی تأثیرگذاری سیاست‌های تعیین نرخ سود در ایران بر عملکرد اقتصادی دولت‌ها و نیز بر متغیرهای کلان است تا سیاست‌گذاران بتوانند به درستی جهت بهبود شاخص‌های کلان اقتصادی استفاده نمایند.

هدف از انجام تحقیق

در نظام بانکداری متداول، استفاده از نرخ سود به عنوان یک ابزار سیاست پولی مؤثر مورد توجه قرار گرفته است. یکی از تأکیدات برنامه سوم و چهارم توسعه اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی کشور، منطقی کردن نرخ سود بانکی است. در حال حاضر بسیاری از اقتصاددانان کشور از کاهش نرخ سود تسهیلات اعطایی بانک‌ها دفاع می‌کنند زیرا معتقدند کاهش نرخ از طریق کاهش هزینه‌های سرمایه‌گذاری موجب افزایش سرمایه‌گذاری، تولید، اشتغال و نیز کاهش تورم می‌شود.

هدف از انجام این تحقیق، بررسی و پاسخگویی به این سؤال است که با توجه به پارامترهای اقتصاد ایران و با توجه به جایگاه و نقش و عملکرد بازارهای مالی به خصوص بانکها در کشور، آیا نظریه‌های اقتصاد کلاسیک در مورد رابطه سرمایه‌گذاری و نرخ سود معتبر خواهد بود و آیا می‌توان با کاهش نرخ سود بانکی، تولید و اشتغال را افزایش داد؟ کاهش سود بانکی در نهایت چه تأثیری بر خروج نقدینگی از بانکها و بر تورم خواهد داشت؟

روش تحقیق و گردآوری داده‌های آماری

روش‌های تحلیل و پژوهش در علوم اقتصادی به پیشرفت‌های زیادی دست یافته به طوری که نسبت به سایر شاخه‌های علوم اجتماعی موفقیت بیشتری کسب کرده است. در این تحقیق برای تدوین مدل از روش پویای سیستمی و نرم‌افزار Ithink و برای تبیین روابط استفاده شده در طراحی مدل با توجه به اطلاعات موجود داده‌های سری زمانی ۱۳۸۵-۱۳۶۳، از روش‌های متد اول اقتصادسنجی سری زمانی و یا روابط عینی استفاده شده است. به این خاطر ابتدا یک الگوی کلان اقتصادی متناسب با ساختار کشور تدوین و روابط موجود در آن به روش‌های متداول اقتصادسنجی برآورد می‌شود، سپس با شبیه‌سازی آن به روش پویای سیستمی به تحلیل اثر نرخ سود بانکی بر متغیرهای کلان اقتصادی شامل تولید ناخالص داخلی، اشتغال و تورم پرداخته می‌شود.

داده‌های آماری و اطلاعات مورد نیاز مربوط به متغیرها نیز به صورت کتابخانه‌ای و با استناد به آمارهای رسمی مراکز دولتی نظیر ترازنامه و گزارش‌های اقتصادی بانک مرکزی، سالنامه‌های آماری مرکز آمار ایران و وزارت مسکن جمهوری اسلامی ایران تهیه شده است.

فرضیه‌های تحقیق

با توجه به هدف، فرضیه تحقیق به شرح زیر می‌باشد:

۱. بین نرخ سود بانکی و تولید رابطه‌ای منفی و معنی‌دار برقرار است.
۲. بین نرخ سود بانکی و شاخص قیمت دارایی‌های مالی، رابطه‌ای مثبت و معنی‌دار وجود دارد.

سابقه تحقیق

ریبرو^۱ (۲۰۰۱) در مقاله‌ای تحت عنوان "تحلیل اقتصادسنجی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در برزیل" عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری خصوصی در کشور برزیل را در دوره سال‌های ۱۹۵۶-۱۹۹۶ مورد بررسی قرار داده و از متغیرهای تولید ناخالص داخلی، نرخ ارز، حجم اعتبارات، نرخ تورم و نرخ بهره بانکی واقعی به عنوان متغیرهای توضیح‌دهنده سرمایه‌گذاری خصوصی استفاده می‌کند. او همچنین از روش‌های ARDL و مدل VAR یوهانسون برای تخمین معادلات بهره برده است. وی در پایان به این نتیجه می‌رسد که اثر تغییرات نرخ بهره بر روی سرمایه‌گذاری خصوصی در کوتاه‌مدت بی‌معنی است اما در بلندمدت یک رابطه منفی معنی‌دار میان سرمایه‌گذاری و نرخ بهره وجود دارد.

ایپومبو شیمی و جرسن کادهیکا^۲ (۱۹۹۹) در مقاله‌ای تحت عنوان "پس‌انداز و سرمایه‌گذاری در نامیبیا"، دست به تخمین تابع سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت و بلندمدت کشور نامیبیا با استفاده از روش الگوی خودبرگشتی با وقفه‌های توزیع شده (ARDL) زد و از درآمد ملی واقعی، نرخ بهره سپرده‌های بانکی، نسبت سرمایه‌گذاری بخش دولتی به تولید ناخالص داخلی و نرخ تورم به عنوان عوامل توضیح‌دهنده سرمایه‌گذاری خصوصی کشور نامیبیا استفاده می‌کنند و به این نتیجه می‌رسند که چه در کوتاه‌مدت و چه در بلندمدت یک رابطه منفی معنی‌دار میان سرمایه‌گذاری و نرخ بهره وجود دارد.

عباس شاکری و حسن خسروی^۳ (۱۳۸۴) در مقاله‌ای تحت عنوان "آزمون نظریه مکینون-شاو در اقتصاد ایران" به تخمین تابع سرمایه‌گذاری و عوامل مؤثر بر آن به روش الگوی خودبرگشتی با وقفه‌های توزیع شده دست زده‌اند و به طور ضمنی به آزمون این فرضیه می‌پردازند که آیا نرخ‌های سود بالاتر منجر به نرخ‌های سرمایه‌گذاری بالاتر و نتیجتاً منجر به نرخ رشد اقتصادی بالاتر می‌شوند یا خیر. این دو در نهایت به این نتیجه می‌رسند که نرخ سرمایه‌گذاری در اقتصاد ایران با

۱. Ribeir, Marcio Bruno, An econometric analysis of private-sector investment in Brazil, Department of Economics, University of Brasilia, ۲۰۰۱

۲. Ipumbu W. Shiimi and Gerson Kadhikwa, Savings and Investment in Namibia, Bank of Namibia, Research Department, ۱۹۹۹

۳. عباس شاکری و حسن خسروی، آزمون نظریه مکینون-شاو در اقتصاد ایران، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، شماره ۱۴، ۱۳۸۳

افزایش نرخ سود بانکی واقعی (تا سطح ۲ درصد) بالا می‌رود اما در نرخ‌های سود واقعی بالاتر (بالاتر از ۲ درصد) شروع به کاهش می‌کند. و در نتیجه استدلال ساختارگر ایان جدید را مبنی بر اینکه نرخ‌های سود بانکی بالاتر همواره باعث کاهش نرخ سرمایه‌گذاری می‌شوند، رد می‌کند.

فرید خادم^۱ (۱۳۸۶) در پایان‌نامه خود با عنوان "اثر تسهیلات اعطایی و نرخ سود بانکی بر سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران" به تحلیل اثر این دو متغیر بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در بخش‌های مختلف اقتصادی یعنی کشاورزی، صنایع و معادن، ساختمان و در نهایت بر سرمایه‌گذاری کل با استفاده از مدل شتاب انعطاف‌پذیر و الگوی خودبرگشتی با وقفه‌های توزیع شده پرداخته است. و در نهایت به این نتیجه می‌رسد که اعتبارات بانکی در همه بخش‌ها و به صورت کل دارای اثر مثبت و معنی‌دار و نرخ سود بانکی دارای اثر منفی و معنی‌داری هستند.

حسین عباسی‌نژاد و حمید یاری^۲ (۱۳۸۶) در مقاله‌ای تحت عنوان "بررسی اثرگذاری نرخ سود تسهیلات بانک بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در افق بلندمدت ایران" با توجه به ویژگی خاص و منحصر به فرد سرمایه‌گذاری، به بررسی نوع و ارتباط نرخ سود تسهیلات بانکی (به عنوان جانشین و جایگزینی برای نرخ بهره) و سطح سرمایه‌گذاری بخش خصوصی با استفاده از روش خودتوضیحی با وقفه‌های گسترده (ARDL) پرداخته‌اند و در پایان وجود رابطه‌ای منفی و معنی‌دار بین این دو متغیر هم در کوتاه‌مدت و هم در بلندمدت مورد تأیید قرار گرفته است.

اداره بررسی‌ها و سیاست‌های اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در کتابی تحت عنوان "تحلیل تجربی تورم و قاعده سیاست‌گذاری پولی در ایران"^۳ به بررسی سهم نوسانات قیمت‌داری‌ها در تغییرات تورم پرداخته و با

۱. فرید خادم، اثر تسهیلات اعطایی و نرخ سود بانکی بر سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اقتصادی دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۶

۲. حسین عباسی‌نژاد و حمید یاری، بررسی اثرگذاری نرخ سود تسهیلات بانک بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در افق بلند مدت ایران، مجله تحقیقات اقتصادی، شماره ۸۱، زمستان ۱۳۸۶

۳. اداره بررسی‌ها و سیاست‌های اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، تحلیل تجربی تورم و قاعده سیاست‌گذاری پولی در ایران، ۱۳۸۵

تفکیک دارایی‌ها به دو دسته دارایی‌های حقیقی و دارایی‌های مالی استدلال می‌کند افزایش شاخص دارایی‌های مالی و حقیقی می‌تواند به عنوان افزایش فشار تقاضا در این بخش‌ها تلقی شده و از افزایش قیمت کالاها (تورم) بکاهد.

زینب آهنگر^۱ (۱۳۸۶) در پایان‌نامه خود با موضوع "تحلیل سیستمی اثر توسعه بازارهای مالی بر رشد اقتصادی" ایران برای تحلیل نقش بازارهای مالی بر متغیرهای کلان اقتصادی همچون سرمایه‌گذاری، تولید، اشتغال، مصرف بخش خصوصی، صادرات و واردات و سطح عمومی قیمت‌ها از روش شبیه‌سازی سیستمی بهره برده است. و در پایان به این نتیجه می‌رسد که توسعه بازارهای مالی باعث افزایش رشد اقتصادی می‌گردد.

ساختار تحقیق

در این تحقیق ابتدا در فصل اول، مبانی نظری مربوط به اثرگذاری نرخ سود بانکی بر متغیرهای کلان اقتصادی آورده شده است. سپس در فصل دوم، مدل اقتصاد کلان طراحی شده به صورت مجموعه روابط علی و معلولی تدوین شده آورده خواهد شد. مدل تدوین شده همانگونه که متداول است دارای دو بخش واقعی و پولی است که هر بخش وظایف خاصی را در مدل به عهده دارد. در بخش حقیقی اقتصاد، متغیرهایی مهمی مانند سرمایه‌گذاری، تولید ناخالص داخلی و اشتغال به صورت درون‌زا تعیین شده و متغیر تولید ناخالص داخلی به صورت متغیر برون‌زا وارد بخش پولی اقتصاد خواهند گردید. همچنین، در بخش پولی اقتصاد، متغیرهایی مانند حجم سپرده بانکی و تورم تعیین شده و به صورت متغیر برون‌زا وارد بخش حقیقی اقتصاد می‌گردند. در مرحله بعد، مدل علی معلولی شکل گرفته به یک مدل ریاضی تبدیل می‌شود که لازمه آن شکل‌گیری روابط تابعی میان اجزاء، پارامترها و متغیرهاست. برای تدوین مدل و برآورد ضرایب الگو از تنظیم معادلات با استفاده از روش‌های اقتصادسنجی و به طرز خاص از روش حداقل مربعات معمولی استفاده شده است. در ادامه این فصل، کلیه معادلات ساختاری به کار رفته در مدل بر اساس مبانی نظری اقتصادی تصریح و ضرایب آنها به روش هم‌انباشتگی برآورد می‌شود. برای برآورد کلیه معادلات مدل نیز از نرم افزار Eviews استفاده شده است.

۱. زینب آهنگر، تحلیل سیستمی اثر توسعه بازارهای مالی بر رشد اقتصادی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم اقتصادی دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۶

در فصل سوم، از طریق معادلات ساختاری و ارتباطی برآورد شده در فصل دوم، به شبیه‌سازی ساختاری اقتصاد کلان ایران به روش پویای سیستمی با استفاده از نرم افزار Ithink پرداخته خواهد شد و اعتبار مدل با استفاده از روش‌های آماری مورد بررسی قرار گرفته و احراز اعتبار نخواهند شد.

در فصل چهارم، برای تعیین نحوه و جهت اثرگذاری نرخ سود سپرده‌های بانکی بر متغیرهای کلان اقتصادی و انتخاب یک سیاست پولی مناسب، چندین سیاست تعیین نرخ سود بانکی در قالب چند سناریو طراحی شده و از این طریق، به آزمون فروض و تحلیل نتایج هر کدام از سیاست‌ها پرداخته خواهد شد..

فصل اول

مبانی نظری و پایه تئوریک طرح

مقدمه

مسیر اثرگذاری تغییرات نرخ سود بانکی بر متغیرهای کلان اقتصادی نظیر تولید ناخالص داخلی از نحوه اثرگذاری این متغیر بر میزان سطح سرمایه‌گذاری و پس‌انداز بخش خصوصی در اقتصاد می‌گذرد. به عبارت دیگر، اغلب نظریات اقتصادی در توصیه به کاهش نرخ سود بانکی و یا افزایش آن، بر نقش این متغیر در تعیین سطح سرمایه‌گذاری کل در اقتصاد نظر دارند. با تعیین سطح سرمایه‌گذاری کل، میزان انباشت سرمایه در اقتصاد قابل محاسبه شده و به کمک آن، می‌توان میزان اشتغال و تولید ناخالص داخلی را به دست آورد. در مطالعه حاضر، بخشی از مدل که به محاسبه تولید ناخالص داخلی و اشتغال نیروی کار اختصاص دارد به نام بخش واقعی اقتصاد نامگذاری گردیده است. در بخش اول این فصل به بیان مبانی اقتصادی اثر تعیین نرخ سود بانکی بر توسعه بازارهای مالی، پس‌انداز و در نتیجه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی پرداخته خواهد شد. همانطور که گفته شد، این دو متغیر نیز به نوبه خود نقش مهمی در تعیین سایر متغیرهای بخش واقعی اقتصاد شامل تولید ناخالص داخلی و اشتغال خواهند داشت.

از سوی دیگر، با توجه به اینکه تحولات بازارهای دارایی به عنوان یک عامل مؤثر بر تورم می‌تواند به عنوان یک تماگر پیشرو برای سیاست‌گذاران اقتصادی در جهت پیش‌بینی تورم به شمار آید، بنابراین تبیین مبانی نظری اثرگذاری نرخ سود بانکی بر تحولات بازارهای دارایی و همچنین نحوه و میزان اثرگذاری تحولات بازارهای دارایی بر متغیر تورم از ضروریاتی است که در قسمت دوم این فصل و تحت عنوان بازارهای دارایی و تورم آورده خواهد شد.

۱-۱- بازارهای مالی، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری

سرمایه‌گذاری را می‌توان مهمترین عامل در توسعه اقتصادی کشورها دانست. سرمایه‌گذاری یکی از اجزاء مهم اقتصاد کلان و یکی از عوامل اساسی در پیشرفت اقتصادی هر کشور است. همچنین به طور معمول دستیابی به نرخ رشد بالاتر نیازمند سرمایه‌گذاری بیشتری است و افزایش در سرمایه‌گذاری منجر به افزایش توان اقتصادی کشور، افزایش اشتغال و تولید و حرکت سریع‌تر به سوی پیشرفت اقتصادی می‌گردد.